

cent vuitanta dies (sis mesos), inclosa l'efectuada amb finalitats d'acreditació.

Quan entrin en el territori del Regne d'Espanya, després d'haver transitat pel territori d'un o més estats part en el Conveni d'aplicació de l'Acord de Schengen de 19 de juny de 1990, els tres mesos tenen efecte a partir de la data en què hagin travessat la frontera exterior que delimita la zona de lliure circulació constituïda pels estats esmentats.

3. El Ministeri d'Afers Exteriors del Regne d'Espanya i el Ministeri de Relacions Exteriors de la República de l'Equador han d'intercanviar per la via diplomàtica exemplars dels respectius passaports diplomàtics, oficials i de servei vigents.

Els ministeris esmentats s'han de mantenir recíprocament informats, de manera immediata i oportuna, de les modificacions introduïdes en les seves legislacions respectives d'expedició de passaports diplomàtics, oficials o de servei, així com sobre el canvi del seu format, cas en què han de fer arribar nous exemplars a l'altra part.

4. Les disposicions anteriors no eximeixen els seus beneficiaris de l'obligació d'observar la legislació vigent a Espanya i a l'Equador, respectivament.

5. Cadascuna de les parts contractants pot denunciar l'Acord per escrit i per la via diplomàtica. La validesa d'aquest Acord expira al cap de noranta dies a comptar de la recepció de la notificació de la denúncia per l'altra part.

6. Cadascuna de les parts contractants pot suspendre, per un temps determinat, l'aplicació d'aquest Acord totalment o parcialment, mitjançant una notificació escrita d'una part a l'altra per la via diplomàtica. La suspensió produeix efectes al cap de trenta dies de la recepció de la notificació per l'altra part.

7. Aquest Acord s'aplica amb caràcter provisional després de transcorreguts trenta dies a partir de la data de la seva signatura. Entra en vigor l'últim dia del mes següent al de l'última comunicació per la via diplomàtica entre les parts en què s'assenyali el compliment dels respectius requisits legals interns per a la seva entrada en vigor.

En fe de tot això, els representants de les parts degudament autoritzats signen aquest Acord.

Fet a Quito, el dia 20 de novembre de 2003, en dos exemplars en espanyol; ambdós textos són igualment autèntics.

Pel Regne d'Espanya,
Andrés Collado González,
Ambaixador d'Espanya
a la República de l'Equador

Per la República de l'Equador,
Patricio Zuquilanda,
Ministre de Relacions Exteriors

Aquest Acord s'aplica provisionalment a partir del 20 de desembre de 2003, trenta dies després de la data de la seva signatura, segons estableix l'article 7.

Es fa públic per a coneixement general.

Madrid, 27 de novembre de 2003.—El secretari general tècnic, Julio Núñez Montesinos.

MINISTERI D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT

2220 REIAL DECRET 113/2004, de 23 de gener, pel qual es desenvolupen els aspectes educatius bàsics i l'organització dels ensenyaments de l'educació preescolar, i es determinen les condicions que han de reunir els centres d'aquesta etapa. («BOE» 32, de 6-2-2004.)

El Reial decret 828/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableixen els aspectes educatius bàsics de l'educació preescolar, a l'article 5.1 encomana a les comunitats autònomes l'organització de l'atenció educativa i assistencial dirigida als nens de fins a tres anys d'edat, així com l'establiment de les condicions que han de reunir els centres i les institucions en què es presti. Les competències a què es refereix l'article esmentat corresponen a l'Administració General de l'Estat respecte a l'àmbit de gestió del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

A la disposició final segona encomana al ministre d'Educació, Cultura i Esport dictar totes les disposicions que siguin necessàries per al desplegament i l'execució del que s'hi disposa.

La Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, i, d'acord amb aquesta, el Reial decret abans esmentat, configuren aquesta etapa educativa amb un caràcter obert i flexible, de manera que, establerts per l'Estat els principis generals i els requisits bàsics pels quals s'ha de regir, es faciliti a les administracions responsables la presa de decisions que puguin satisfer més les necessitats educatives i assistencials dels nens i la conciliació de la vida laboral i familiar dels pares, atenent les circumstàncies específiques que concorrin en cada zona o població.

Aquest Reial decret, per tant, té com a finalitat desplegar i aplicar la normativa bàsica de l'Estat en el territori de gestió directa del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, en els àmbits pedagògic, organitzatiu i funcional, amb vista a donar respostes adequades a les demandes dels nens i les famílies que s'hi escolaritzin.

Amb aquesta finalitat, l'annex estableix els aspectes curriculars per a l'exercici de l'activitat educativa i assistencial, i l'articulat explicita els requisits i les titulacions exigides al personal al qual es confiï aquesta activitat, a les característiques i els requisits que han de reunir els centres, i als mitjans organitzatius necessaris.

Entre els requisits que aquest Reial decret determina, tenen una especial importància, pel seu caràcter qualitatiu, els que es refereixen a la seguretat i la higiene de les instal·lacions, a la dotació de mestres i personal tècnic especialitzat i de suport, a la inspecció educativa i a l'escolarització, en les millors condicions possibles, de nens amb necessitats educatives específiques associades a discapacitat.

Aquest Reial decret ha rebut l'informe del Consell Escolar de l'Estat.

En virtut d'això, a proposta de la ministra d'Educació, Cultura i Esport, i amb la deliberació prèvia del Consell de Ministres en la reunió del dia 23 de gener de 2004,

DISPOSO:

Article 1. *Àmbit d'aplicació.*

1. Aquest Reial decret que desenvolupa els aspectes educatius bàsics de l'educació preescolar que estableix el Reial decret 828/2003, de 27 de juny, d'acord amb el que preveu l'article 10.2 de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, és aplicable en l'àmbit de gestió del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

2. Aquest Reial decret recull els aspectes educatius bàsics de l'educació preescolar que estableix el Reial decret 828/2003, de 27 de juny.

Article 2. *Principis generals.*

1. L'educació preescolar té caràcter voluntari per als pares. Està adreçada als nens de fins a tres anys d'edat.

2. Els centres i les institucions on s'imparteixi l'educació preescolar han d'arbitrar les mesures pertinents per a l'atenció als nens amb necessitats educatives especials. Aquestes mesures han de contenir les accions de suport necessàries per respondre a les seves necessitats assistencials i educatives.

3. Les administracions corresponents s'han d'atènyer a les necessitats de les famílies i han de coordinar una oferta de places capaç de satisfer la demanda.

Article 3. *Finalitat.*

La finalitat de l'educació preescolar és l'atenció educativa i assistencial a la primera infància. S'ha d'atendre el desenvolupament del moviment, el control corporal, les primeres manifestacions de la comunicació i del llenguatge, les pautes elementals de convivència i relació social i el descobriment de l'entorn immediat.

Article 4. *Àmbits.*

L'educació preescolar ha d'atendre, fonamentalment, els àmbits següents:

- a) El desenvolupament del llenguatge, com a centre d'aprenentatge.
- b) El coneixement i progressiu control del seu propi cos.
- c) El joc i el moviment.
- d) El descobriment de l'entorn.
- e) La convivència amb els altres.
- f) El desenvolupament de les capacitats sensorials.
- g) L'equilibri i el desenvolupament de l'afectivitat.
- h) L'adquisició d'hàbits de vida saludable que constitueixin el principi d'una formació adequada per a la salut.

Article 5. *Aspectes educatius.*

A l'annex es defineixen els objectius, els continguts i els criteris d'avaluació de l'educació preescolar, que es refereixen als aspectes assistencials i educatius propis d'aquesta etapa.

Article 6. *Requisits dels professionals.*

L'educació preescolar l'han d'impartir mestres amb l'especialitat d'educació infantil o professors d'educació general bàsica especialistes en preescolar, tècnics superiors en educació infantil, tècnics especialistes de jardins d'infància i per aquells professionals que han estat habilitats pel Ministeri d'Educació, Cultura i Esport per impartir el primer cicle de l'educació infantil.

Per cada sis unitats d'educació preescolar o fracció hi ha d'haver com a mínim un mestre. Hi ha d'haver, com a mínim, un tècnic superior, un tècnic en jardins d'infància o un professional habilitat per cada unitat.

Amb la finalitat de dur a terme tasques de suport, el nombre de tècnics s'incrementa en un per cada cinc unitats o fracció.

Quan es presti atenció a alumnes amb necessitats educatives especials el suport a aquests nens és prioritari. En cada aula es pot escolaritzar un alumne amb necessitats educatives especials i compta com a dos a l'efecte de còmput.

Article 7. *Condicions que han de complir els centres i les institucions que prestin educació preescolar.*

1. Els centres i les institucions han de complir les condicions higièniques, acústiques, d'habitabilitat i de seguretat que assenyali la legislació vigent, a més dels requisits que estableix aquest Reial decret. Els espais destinats a l'atenció educativa i assistencial han de tenir ventilació i il·luminació natural.

2. Els centres i les institucions han de disposar d'unes condicions arquitectòniques que possibilitin l'accés i la circulació dels alumnes amb problemes físics, d'acord amb el que disposa la legislació aplicable.

3. Els centres i les institucions que imparteixin educació preescolar han de tenir com a mínim tres unitats, sense perjudici del que disposa la disposició addicional primera, i reunir els requisits següents:

a) Ubicar-se en locals d'ús exclusivament educatiu i amb accés directe des de l'exterior. En cas que els centres esmentats s'ubiquin en centres de treball, a fi de promoure la conciliació de la vida familiar i laboral, s'han d'instal·lar tan distant com sigui possible del sistema de producció.

b) Una sala per a cada unitat, amb una superfície d'1,5 metres quadrats per lloc escolar, i que tingui com a mínim 24 metres quadrats. Les sales destinades a nens de menys de dos anys han de disposar d'àrees diferenciades per al descans i la higiene del nen.

c) Un espai diferenciat adequat per a la preparació d'aliments, quan hi hagi nens de menys d'un any.

d) Una sala d'usos múltiples de 24 metres quadrats per cada tres unitats o fracció superior que, si s'escau, pot ser utilitzada de menjador.

e) Un pati de jocs per cada nou unitats o fracció, d'ús exclusiu del centre, amb una superfície que, en cap cas, no pot ser inferior a 60 metres quadrats. Excepcionalment, aquest espai pot estar ubicat fora del recinte escolar o tractar-se d'una superfície pública d'esbarjo, sempre que en els desplaçaments dels nens es garanteixi la seva seguretat, no sigui necessari transport escolar i estigui ubicat a l'entorn urbà del centre.

En cas que el centre o la institució tingui un nombre d'unitats superior a nou, la superfície del pati de jocs s'ha d'incrementar en 20 metres quadrats per unitat.

En cas que el centre d'educació preescolar estigui situat en el mateix edifici o recinte escolar que un centre d'educació infantil o un centre d'educació primària, el pati d'esbarjo d'aquests cobreix l'exigència del pati d'educació preescolar, sempre que es garanteixi, per als alumnes d'educació preescolar, l'ús de l'esmentat pati en horari independent.

f) Lavabos que han de ser visibles, accessibles i, en tot cas, diferenciats dels del personal que presti serveis al centre.

4. L'autorització d'obertura i funcionament dels centres docents privats la concedeix el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, amb la constatació prèvia del compliment dels requisits que estableix aquest Reial decret.

5. El Ministeri d'Educació, Cultura i Esport ha de determinar el nombre màxim d'alumnes per a cada unitat, tenint en compte l'edat dels nens i, si s'escau, l'existència d'alumnes amb necessitats educatives especials.

Disposició addicional primera. Centres que atenguin poblacions d'especials característiques.

1. Els centres que imparteixin educació preescolar que atenguin poblacions d'especials característiques sociodemogràfiques, o quan la demanda actual no justifiqui l'existència d'un centre complet, queden exceptuats dels requisits que estableix l'article 7, quant al nombre d'unitats i nombre màxim de nens per unitat.

2. D'acord amb l'apartat anterior, es poden crear o autoritzar centres que imparteixin educació preescolar amb una o dues unitats, sempre que compleixin els requisits següents:

a) Ubicar-se en locals d'ús exclusivament educatiu i amb accés independent des de l'exterior, llevat dels casos que els centres esmentats s'ubiquin en centres de treball, a fi de promoure la conciliació de la vida familiar i laboral, cas en què s'han d'instal·lar tan distants com sigui possible del sistema de producció.

b) Una sala per a cada unitat amb una superfície d'1,5 metres quadrats per lloc escolar. Les sales destinades a nens de menys de dos anys han de disposar d'àrees diferenciades per al descans i la higiene del nen.

c) Un espai diferenciat per a la preparació d'aliments, quan hi hagi nens de menys d'un any.

d) Un pati de jocs d'ús exclusiu del centre, amb una superfície que, en cap cas, no pot ser inferior a 20 metres quadrats. Excepcionalment, aquest espai pot estar ubicat fora del recinte escolar o tractar-se d'una superfície pública d'esplai, sempre que en els desplaçaments dels nens es garanteixi la seva seguretat, no sigui necessari transport escolar i estigui ubicat a l'entorn urbà del centre.

Tanmateix, i si no es pot complir això, el pati de jocs pot ser substituït per un espai cobert, en el mateix recinte educatiu, amb ventilació i il·luminació natural, amb una superfície que, en cap cas, no pot ser inferior a 20 metres quadrats.

En el cas que el centre d'educació preescolar estigui situat en el mateix edifici o recinte escolar que un centre d'educació infantil o un centre d'educació primària, el pati d'esbarjo d'aquests cobreix l'exigència del pati d'educació preescolar, sempre que es garanteixi, per als alumnes d'educació preescolar, l'ús del pati en horari independent.

e) Lavabos que han de ser visibles, accessibles i, en tot cas, diferenciats dels del personal que presti serveis en el centre.

3. Els centres creats o autoritzats d'acord amb el que estableix aquesta disposició addicional poden formar agrupaments d'unitats. En aquest cas, el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport ha de determinar el nombre màxim d'alumnes per a cada agrupament i, si s'escau, l'existència d'alumnes amb necessitats educatives especials.

4. El nombre de places dels centres d'educació preescolar amb una o dues unitats es fixa en les ordres ministerials corresponents per les quals se n'autoritzi l'obertura i el funcionament, tenint en compte el nombre màxim d'alumnes per unitat que es determini i les instal·lacions i condicions materials que estableix aquest Reial decret.

Disposició addicional segona. Centres que estiguin autoritzats per impartir el primer cicle d'educació infantil.

Els centres docents privats que a l'entrada en vigor de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, estiguin autoritzats per impartir el primer cicle de l'educació infantil queden automàticament autoritzats per impartir l'educació preescolar.

Disposició transitòria única. De l'adaptació dels centres que imparteixen educació infantil.

Els centres que atenen els nens de menys de tres anys, i que no estiguin autoritzats com a centres d'educació infantil, s'han d'adaptar a les condicions que estableix aquest Reial decret per als centres d'educació preescolar, dins el termini previst per a la implantació d'aquesta etapa educativa en el Reial decret 827/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableix el calendari d'aplicació de la nova ordenació del sistema educatiu, establerta per la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació.

Disposició derogatòria única. Derogació normativa.

1. En la mesura que es vagi implantant la nova ordenació de l'educació preescolar establerta d'acord amb el que disposa el Reial decret 827/2003, de 27 de juny, pel qual s'estableix el calendari d'aplicació de la nova ordenació del sistema educatiu, queda sense efecte el contingut del Reial decret 1333/1991, de 6 de setembre, pel qual s'estableix el currículum de l'educació infantil, pel que fa a la regulació del primer cicle de l'esmentat nivell.

2. Queden derogades les altres normes del mateix rang o de rang inferior quan s'oposin al que estableix aquest Reial decret.

Disposició final primera. *Habilitació de desplegament.*

El ministre d'Educació, Cultura i Esport, en l'àmbit de les seves competències, ha de dictar totes les disposicions que consideri necessàries per al desplegament i l'aplicació del que disposa aquest Reial decret.

Disposició final segona. *Entrada en vigor.*

Aquest Reial decret entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat»

Madrid, 23 de gener de 2004.

JUAN CARLOS R.

La ministra d'Educació, Cultura i Esport,
PILAR DEL CASTILLO VERA

ANNEX

Educació preescolar

1. Introducció

El dret a l'educació assisteix tots els nens. Per fer efectiu aquest dret, el plantejament d'aquesta etapa amb caràcter assistencial i educatiu intenta garantir una intervenció que ofereixi als nens més petits i a les famílies, no només atencions, sinó també uns contextos educatius en els quals ells puguin créixer i desenvolupar-se de manera equilibrada i ordenada.

L'educació dels nens de 0-3 anys té sentit en si mateixa. Cal partir del principi que els primers anys de la vida infantil constitueixen un moment bàsic per potenciar el desenvolupament global dels nens a través d'una acció institucional específica. D'aquesta manera, les necessitats assistencials reben una resposta educativa a través de professionals especialistes i institucions amb entitat pròpia, que permeten enriquir les seves experiències inicials, i afavorir l'adquisició i el desenvolupament dels primers hàbits i actituds.

És necessari establir les relacions entre aprenentatge i desenvolupament com a processos indissociables, perquè és precisament l'aprenentatge en condicions adequades el que permet el desenvolupament.

Aquestes relacions tenen implicacions educatives: no s'ha d'esperar només que el nen maduri per introduir-lo en alguns aprenentatges més avançats, sinó que també s'ha de provocar l'experiència pròxima a les seves possibilitats perquè se n'estimuli la maduració i, alhora, li proporcioni la possibilitat d'aprendre de les experiències viscudes, de manera que s'introdueixi en els espais destinats als nens, les persones i els materials que es troben en la seva vida diària, i ensenyar-los a identificar-los, a analitzar-los i a interactuar-hi.

És imprescindible que els centres que s'encarreguen de l'educació d'aquests nens tinguin en compte totes les seves necessitats de tipus físic, social, afectiu i cognitiu, i que procurin situacions que propiciïn una educació integral. Han d'organitzar la vida diària seguint els principis de seguretat, estabilitat, estimulació i flexibilitat, i crear ambients segurs, agradables i motivadors. Han d'atendre les diferències entre ells i respectar les necessitats individuals dels nens, tenint en compte les diferents condicions de vida de les famílies i afavorint relacions personals

estimulants i positives. Aquests centres han d'afavorir la col·laboració i la coordinació amb les famílies.

Per aconseguir-ho, l'educació preescolar està dotada d'una orientació que queda reflectida en els objectius generals i en els àmbits més importants de la vida d'aquests nens.

Els objectius educatius han de ser la base de totes les decisions que es prenguin en el centre. A més de pensar en el que es treballa, s'ha de pensar en el perquè es fa i en el motiu.

Els àmbits constitueixen els aspectes bàsics que han d'estar presents en aquest tram d'edat per atendre l'educació integral dels nens, preveient-ne totes les necessitats.

En el desenvolupament del llenguatge, com a nucli de l'aprenentatge, s'integren dos components inseparables. D'una banda, el component motor o maneig correcte dels òrgans de fonació i la capacitat per expressar-se i comunicar-se. I de l'altra, el desenvolupament de la capacitat del subjecte per substituir la presència de les coses per la seva representació. Aquesta distinció és interessant en l'àmbit de l'educació preescolar, perquè cadascuna d'aquestes accepcions del desenvolupament lingüístic requereix un treball didàctic diferent.

Una clau important de l'èxit educatiu radica en el domini del llenguatge. Amb ajuda d'aquest, el nen va identificant i nomenant l'experiència pròpia i la realitat, base important per a l'elaboració del pensament. El coneixement i el control progressiu del seu cos potencia l'adquisició i el desenvolupament de destreses, estructures i qualitats motrius i sensorials.

El descobriment de l'entorn suposa desenvolupar l'observació i la capacitat d'exploració dels elements que el configuren, de manera que, amb l'ajuda de l'adult, pugui elaborar la seva pròpia percepció de la realitat i atribuir-li significació.

El joc i el moviment com a forma d'expressió donen curs lliure a la imaginació, proporcionen oportunitats per assajar conductes, alliberen energies amb un clar plaer en la seva execució, i ofereixen la possibilitat de satisfer les seves necessitats, amb l'ocupació d'espais diversos i la variació de les activitats.

La convivència amb els altres ofereix la possibilitat de prendre consciència dels altres, aprendre habilitats socials i valors importants, alhora que els altres es converteixen en font d'aprenentatge.

El desenvolupament de les capacitats sensorials li permeten obrir-se cap a l'exterior, de manera que pugui recollir, percebre i prendre consciència de diferents estímuls de la realitat, per treballar amb ells posteriorment.

L'equilibri i el desenvolupament de l'afectivitat fan que creixi segur, amb un autoconcepte positiu i amb la confiança necessària per desenvolupar-se en la vida quotidiana.

L'adquisició d'hàbits de vida saludable, com a inici d'una formació adequada per a la salut, s'ha d'iniciar a aquestes edats.

La manera de treballar amb aquests nens està lligada a la necessitat d'enriquir i ampliar els seus àmbits d'experiència, per la qual cosa es fa necessari partir del que han viscut, de manera que es produeixi la repetició de vivències, la seva generalització i interiorització.

En la intervenció educativa no es pot prescindir de l'observació i de l'escolta del que fan, diuen i senten els nens. Les seves interpretacions del món que els envolta ens informen sobre com entenen la realitat.

Com que en aquesta etapa es tracta de plantejar una intervenció educativa que respecti les necessitats del nen, destaquem alguns aspectes que tenen una gran importància.

S'ha de propiciar que el centre on s'atén els nens d'educació preescolar sigui un espai educatiu pensat i planificat amb l'objectiu de satisfer les seves necessitats, com un entorn en el qual cada aspecte de l'organització i cada activitat que es realitzi contribueixi al seu desenvolupament integral.

És imprescindible, per a un bon desenvolupament de la seva personalitat, que els nens se sentin a gust al centre i que hi estableixin relacions positives amb els adults i amb altres nens.

La satisfacció de les necessitats primàries com són menjar, dormir, rentar-se o vestir-se, donen als adults l'oportunitat de proporcionar unes atencions que no són una simple resposta a la seva necessitat de supervivència, sinó que tenen capacitat suficient per garantir-ne i promoure'n el desenvolupament.

La cura i el respecte del cos del nen per part de l'adult l'està ajudant a prendre consciència de si mateix, de les seves sensacions i possibilitats corporals. Aquesta consciència corporal constitueix la base de la confiança, de l'autoestima i de la seva identitat futura.

El desenvolupament dels sentits s'estimula durant totes les atencions bàsiques que s'han de fer amb professionalitat i afecte.

A més, és important que, per a l'adquisició del llenguatge dels nens, els adults acompanyin els moments d'atencions bàsiques amb una abundant comunicació gestual i verbal i els donin sentit. Aquestes atencions corporals efectuades amb qualitat són decisives per a l'establiment de relacions emocionals positives.

Es tracta d'afavorir el llenguatge a través de la interacció amb l'adult i amb els seus iguals, buscant l'elaboració de construccions cada vegada més complexes.

D'altra banda, s'ha d'iniciar el contacte amb els llibres a una edat molt primerenca i ajudar-los que els vegin com a font d'interès i delit. L'atracció per la lectura està relacionada íntimament amb el desenvolupament del llenguatge oral i amb el fet que al nen se li hagi llegit des de petit i sovint.

El joc és un element essencial per al desenvolupament infantil. Té gran importància com a activitat física alliberadora d'energia i per a l'equilibri emocional. Contribueix al desenvolupament del llenguatge i a l'elaboració del pensament.

L'adult encarregat d'aquests nens en el centre ha de procurar que les experiències siguin riques, estimulants, satisfactòries en si mateixes, que fomentin qualitats com l'atenció, el respecte als altres i la col·laboració. És imprescindible per al desenvolupament del nen la interacció amb l'adult i les expressions obertes d'afecte. L'adult ha de facilitar les activitats del nen.

Les decisions pedagògiques que es prenguin en el centre educatiu han de dependre de les necessitats dels nens d'aquestes edats.

Els aspectes organitzatius han de permetre la realització d'activitats educatives planificades.

És necessari programar l'acció educativa per fer-la més reflexiva i fonamentada, més susceptible de ser analitzada i millorada.

En l'educació preescolar, les activitats relacionades amb les atencions bàsiques es converteixen en les unitats de programació de l'acció educativa.

Les rutines de la vida diària marquen l'organització del temps que els nens estan al centre, perquè la regularitat els proporciona seguretat. A partir d'aquestes, s'ha d'anar diversificant el tipus d'activitats que se'ls presenten.

La individualització, és a dir, l'establiment d'una relació personal i adequada amb cada nen és un principi imprescindible de la pràctica educativa en aquestes edats.

2. Àmbits

- a) El desenvolupament del llenguatge com a centre d'aprenentatge.
- b) El coneixement i control progressiu del seu propi cos.
- c) El joc i el moviment.
- d) El descobriment de l'entorn.
- e) La convivència amb els altres.
- f) El desenvolupament de les seves capacitats sensorials.
- g) L'equilibri i el desenvolupament de l'afectivitat.
- h) L'adquisició d'hàbits de vida saludable que constitueixin el principi d'una formació adequada per a la salut.

3. Objectius generals

1. Comprendre i expressar-se per mitjà del llenguatge oral i corporal, i aprendre a comunicar-se amb els altres i a regular el comportament en funció de les diferents situacions.
2. Identificar i expressar, de manera cada vegada més precisa, les necessitats bàsiques d'alimentació, higiene, salut, benestar, joc i relació, actuant progressivament de manera autònoma.
3. Conèixer i controlar, de manera progressiva, el propi cos per poder anar aconseguint més autonomia en les activitats de la vida quotidiana.
4. Adequar progressivament les seves actuacions a les situacions de joc i moviment, i utilitzar-les per canalitzar els seus interessos i adquirir coneixements.
5. Relacionar-se amb els adults i amb altres nens i expressar els seus desitjos i les seves necessitats, i coordinar de manera progressiva les accions amb les dels altres.
6. Desenvolupar les capacitats sensorials per afavorir la comprensió i el coneixement de l'entorn.
7. Aprendre a interpretar i a expressar progressivament les pròpies emocions i sentiments, i començar a comprendre, acceptar i respectar els altres.
8. Adquirir, de manera progressiva, hàbits de vida saludable, atencions bàsiques, alimentació, higiene, salut i benestar.

4. Desenvolupament dels àmbits

- a) El desenvolupament del llenguatge com a centre d'aprenentatge.

Objectius:

1. Comunicar-se verbalment amb els altres, nens i adults, per mitjà del llenguatge oral.

2. Expressar mitjançant el llenguatge necessitats, desitjos, sentiments i pensaments.

3. Comunicar-se amb els altres mitjançant llenguatge gestual.

4. Conèixer, comprendre i reproduir textos senzills de tradició oral: contes, cançons.

5. Passar-s'ho bé amb l'adquisició i la utilització, cada vegada més adequada, del llenguatge.

Continguts:

1. L'expressió i la comunicació en la vida quotidiana. La utilització progressiva del llenguatge oral.

2. Comprensió de la comunicació dels adults i per altres nens en situacions de la vida diària.

3. Utilització del llenguatge per expressar necessitats, emocions i desitjos.

4. Inici en l'ús de les normes que regulen la comunicació ordenada (prestar atenció, esperar el torn...).

5. Evocació d'esdeveniments de la vida quotidiana. Producció de relats senzills de fets, contes, incidents...

6. Reproducció de textos senzills de tradició oral (cançons, poesies, contes).

7. Producció de frases senzilles.

Criteris d'avaluació:

1. Comunicar-se amb altres nens i adults, amb gestos i expressions.

2. Manifestar les seves necessitats.

3. Entendre i seguir instruccions senzilles de la vida diària.

4. Mantenir interès i atenció quan escolta un conte o una narració.

5. Memoritzar algun conte o narració.

b) El coneixement i progressiu control del seu propi cos.

Objectius:

1. Conèixer les parts més importants del cos i nomenar-les.

2. Observar i explorar les possibilitats sensitives, motrius i expressives del propi cos.

3. Controlar el propi cos, la postura i el to per adequar-los a diferents situacions.

4. Coordinar i controlar el propi cos en activitats que impliquen, tant el moviment global com el segmentari, i adquirir progressivament habilitats motrius noves, en la vida quotidiana i en el joc.

5. Adquirir progressivament confiança en les pròpies possibilitats d'acció.

Continguts:

1. Coneixement del propi cos i del dels altres. Parts generals. Característiques i qualitats.

2. El moviment i el control postural.

3. Les diferències entre el cos del nen i el de la nena.

4. Les necessitats bàsiques del cos humà.

Criteris d'avaluació:

1. Aconseguir una coordinació general progressiva.

2. Utilitzar la coordinació visual i manual per manipular objectes.

c) El joc i el moviment.

Objectius:

1. Identificar les pròpies possibilitats de joc i moviment, i utilitzar-les en les diverses activitats diàries.

2. Adquirir de manera progressiva la coordinació i el control dels moviments del propi cos per a les activitats del joc i de la vida quotidiana.

3. Aplicar l'adquisició progressiva de la coordinació visual i manual per manipular, utilitzar i explorar objectes de manera cada vegada més precisa en les activitats de la vida quotidiana.

4. Utilitzar el joc per donar resposta a les pròpies necessitats i inquietuds.

Continguts:

1. El joc com a base de l'activitat quotidiana.

2. Les diferents activitats del joc.

3. Acceptació dels límits i de les normes bàsiques en els jocs.

4. Diferents postures del cos d'acord amb els moviments en l'espai i en el temps.

5. Inici de les nocions bàsiques d'orientació en l'espai i en el temps.

6. Les possibilitats i limitacions motrius del propi cos en situacions de joc i de la vida quotidiana.

7. Situació i desplaçament en l'espai real: el nen en relació amb els objectes i amb els altres.

8. L'exercici físic i el risc controlat.

Criteris d'avaluació:

1. Moure's per diversos espais, dominant el cos.

2. Jugar sol i amb altres nens.

3. Jugar de manera simbòlica amb objectes o sense.

4. Compartir jocs i joguines amb altres nens.

5. Controlar progressivament el risc en l'exercici físic.

6. Acceptar progressivament els límits i les normes bàsiques.

d) El descobriment de l'entorn.

Objectius:

1. Conèixer, observar i explorar l'entorn físic que l'envolta.

2. Planificar i ordenar la seva acció, de manera progressiva, en funció de la informació rebuda o percebuda en l'entorn, i establir relacions entre la pròpia actuació i les conseqüències que en deriven.

3. Actuar de manera cada vegada més autònoma i orientar-se en els espais quotidians.

4. Aprendre a valorar la importància del medi natural i de la seva qualitat per a la vida humana, i desenvolupar actituds de respecte i cura envers aquest, i intervenir en la mesura de les seves possibilitats.

5. Començar a observar i a apreciar els canvis i les modificacions a què estan sotmesos els elements de l'entorn, i identificar alguns factors que influeixen sobre ells.

6. Començar a mostrar interès i curiositat per la comprensió del medi físic i social.

Continguts:

1. L'entorn immediat: elements i característiques.

2. El temps atmosfèric (la pluja, la neu, el sol): observació dels canvis que produeix en el medi quotidià.

3. Les modificacions que es produeixen en els elements del paisatge, el clima i el pas del temps (les estacions de l'any).

4. Interès per conèixer els diferents objectes de l'entorn: estris, joguines, mobiliari. Les qualitats físiques dels objectes: color, forma, mida.

5. Utilització adequada dels objectes quotidians en relació amb la neteja, el menjar, la roba...

6. Reconeixement dels objectes en funció de les seves característiques físiques i de la seva utilització en la vida diària.

7. Els factors de risc d'accidents en la manipulació d'objectes. Situacions perilloses.

8. Els éssers vius: animals i plantes del propi entorn.

9. Gaudi i gust per les activitats a l'aire lliure.

Criteris d'avaluació:

1. Classificar objectes pel color, forma i mida.
2. Conèixer i desplaçar-se sol pels espais habituals.
3. Conèixer i nomenar alguns animals i plantes.
4. Col·laborar a ordenar i recollir els espais habituals.
5. Mostrar interès pel que l'envolta.

e) La convivència amb els altres.

Objectius:

1. Integrar-se i participar progressivament en els diversos grups en què es desenvolupa, en el transcurs de les diverses activitats.

2. Prendre progressivament en consideració als altres i regular el propi comportament.

3. Iniciar el coneixement de les normes i les formes de comportament social dels grups dels quals forma part, per anar establint progressivament vincles de relació interpersonal.

4. Començar a conèixer algunes de les formes més habituals d'organització de la vida humana, valorar-ne la utilitat i participar progressivament en alguna d'aquestes.

5. Identificar progressivament les possibilitats i limitacions d'un mateix.

6. Iniciar el coneixement i la participació en festes, tradicions i costums de l'entorn, i gaudir-ne.

Continguts:

1. La família. Els membres de la família.
2. El centre educatiu. Els membres del centre educatiu. Els companys, els adults.
3. Els treballs de les persones.
4. Costums i manifestacions culturals de la comunitat a què pertany.
5. Les rutines diàries i les formes socials del temps: dies de la setmana i tipus de dies (festius, laborables...). Alguns fets rellevants de les estacions de l'any.

6. Participació en activitats de grup com a forma d'interactuar amb els altres.

7. Utilització de les formes socialment establertes per relacionar-se amb els altres.

8. Interès per les explicacions dels altres nens i dels adults. Actitud de curiositat amb relació a les informacions que rep.

9. Actitud d'escolta i respecte pels altres.

10. Utilització progressiva dels mitjans que afavoreixen la col·laboració i cooperació amb els altres.

Criteris d'avaluació:

1. Relacionar-se amb els adults, demanar ajuda, expressar necessitats i emocions.

2. Conèixer les normes bàsiques dels ambients en els quals es desenvolupa.

3. Conèixer i nomenar els seus companys pel nom.

4. Sol·licitar ajuda i acceptar-la quan la necessita.

5. Integrar-se de mica en mica en activitats de grup.

6. Relacionar-se progressivament amb altres nens i amb adults.

f) El desenvolupament de les seves capacitats sensorials.

Objectius:

1. Descobrir i utilitzar les pròpies possibilitats sensorials, adequar-les a les diverses activitats de la vida quotidiana.

2. Identificar progressivament les seves possibilitats i limitacions sensorials i actuar d'acord amb elles.

3. Ordenar per semblances i diferències.

4. Resoldre petites dificultats, utilitzant informació de procedència diversa.

5. Utilitzar les seves possibilitats d'acció sobre els objectes i l'espai.

6. Identificar situacions, objectes i materials a través dels sentits.

Continguts:

1. Identificació de les sensacions i percepcions del propi cos i de les seves necessitats bàsiques.

2. Descobriments progressius de la utilització dels sentits en les activitats de la vida quotidiana.

3. Utilització dels sentits en l'exploració del cos i de la realitat exterior.

4. Percepció progressiva dels canvis físics propis.

5. Utilització de les propietats expressives del propi cos en situacions diverses.

6. Exploració dels objectes a través dels sentits i accions com prémer, picar, deixar anar, escalfar, bufar, bolcar.

7. Identificació de les sensacions que s'experimenten en relació amb els objectes.

8. Percepció i identificació de les diferències i semblances entre alguns animals i plantes de diferents mitjans.

9. Progressiva representació mental d'un mateix, dels altres i dels objectes.

10. Identificació de sabors, olors, sons, colors i textures en situacions quotidianes.

Criteris d'avaluació:

1. Expressar les sensacions corporals.

2. Reconèixer algunes situacions de perill.

3. Explorar, experimentar i agrupar els objectes per les seves semblances.

4. Explorar i experimentar amb diferents materials.

5. Observar les coses i descobrir les seves qualitats.

g) L'equilibri i desenvolupament de la seva afectivitat.

Objectius:

1. Identificar de manera progressiva els sentiments i les emocions.
2. Aprendre progressivament a comunicar als altres els propis sentiments i emocions.
3. Identificar de manera progressiva els sentiments i els estats d'ànim dels altres.
4. Aprendre a acceptar els petits fracassos.

Continguts:

1. Els sentiments i les emocions propis i els dels altres.
2. La identificació de les emocions que s'experimenten en relació amb un mateix, amb els altres i amb els objectes.
3. L'expressió i la regulació progressiva dels propis sentiments i emocions.
4. La comprensió progressiva dels sentiments i les emocions dels altres.
5. La demostració d'afecte a altres nens i als adults.
6. L'acceptació de les demostracions d'afecte dels altres nens i dels adults.
7. Habilitats bàsiques per a l'autonomia, les relacions socials i la resolució de conflictes.
8. L'expressió dels sentiments i el desenvolupament de l'afectivitat mitjançant les produccions plàstiques, musicals i dramatitzacions.

Criteris d'avaluació:

1. Reconèixer i expressar mostres d'afecte als adults i als nens.
2. Expressar verbalment estats d'ànim.
3. Controlar progressivament les emocions negatives.
4. Identificar els estats d'ànim dels altres i reaccionar adequadament.
5. Utilitzar habilitats bàsiques en la resolució de conflictes.

h) L'adquisició d'hàbits de vida saludable que constitueixin el principi d'una formació adequada per a la salut.

Objectius:

1. Identificar les necessitats personals (gana, set, cansament, somni, lavabo...).
2. Anar adquirint rutines i hàbits en relació amb el menjar, el descans, el vestit i l'ordre.
3. Progressar en l'adquisició d'hàbits i actituds relacionats amb la higiene, la seguretat personal, el benestar i l'enfortiment de la salut.
4. Reconèixer les situacions de perill habituals.
5. Coordinar i controlar habilitats manipulatives de caràcter fi i aprendre a utilitzar els estris de la vida quotidiana.
6. Orientar-se i actuar amb autonomia progressiva en els espais relacionats amb l'alimentació, el lavabo i el descans.

Continguts:

1. Els hàbits d'alimentació i els aliments.
2. La higiene i el lavabo en relació amb el benestar personal.

3. El descans i el son. Hàbits i rutines.
4. La malaltia com a experiència.
5. Coneixement de les situacions de perill i respostes adequades.
6. L'activitat física i el risc controlat. Els factors de risc d'accidents en la manipulació d'objectes. Situacions perilloses.

Criteris d'avaluació:

1. Adaptar-se de mica en mica a les rutines i els hàbits de la vida quotidiana.
2. Menjar sol, utilitzant coberts adequats a la seva edat.
3. Col·laborar en tasques habituals.
4. Col·laborar amb qui el neteja, el vesteix o el canvia, i treure's i posar-se algunes peces sol.
5. Detectar situacions de perill i buscar els recursos per afrontar-les.

2221 REIAL DECRET 114/2004, de 23 de gener, pel qual s'estableix el currículum de l'educació infantil. («BOE» 32, de 6-2-2004.)

La Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació, a l'article 8.1, defineix com a currículum el conjunt d'objectius, continguts, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació de cadascun dels nivells, etapes, cicles, graus i modalitats del sistema educatiu. Disposa, a més, a l'apartat 2, que el Govern ha de fixar els ensenyaments comuns, que constitueixen els elements bàsics del currículum, amb la finalitat de garantir una formació comuna a tots els alumnes. A l'apartat 3 determina, així mateix, que les administracions educatives han d'establir el currículum dels diferents nivells, etapes, cicles, graus i modalitats del sistema educatiu, que ha d'incloure els ensenyaments comuns en els seus propis termes.

Fixats pel Govern els ensenyaments comuns de l'educació infantil al Reial decret 829/2003, de 27 de juny, escau que el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport estableixi el currículum d'aquest nivell per als centres que pertanyen al seu àmbit de gestió.

L'educació infantil constitueix un nivell educatiu no obligatori i gratuït. La gratuïtat suposa l'oferta d'oportunitats a tots per equilibrar les desigualtats que es puguin donar entre els alumnes per la seva procedència social, cultural i econòmica, a través de les experiències enriquidores que proporciona l'escola.

Atesa la receptivitat dels alumnes en una etapa tan primerenca de la seva vida, es fa necessari dotar aquest nivell educatiu de tots els elements que puguin contribuir a garantir-ne la qualitat. Com que està referida als nens de tres a sis anys, l'ensenyament s'ha de presentar de manera globalitzada i tenir molt en compte les característiques individuals dels alumnes.

Aquest caràcter globalitzador no és incompatible amb la conformació del currículum en àrees que constitueixen un conjunt relacionat amb els àmbits més significatius del coneixement, per al desenvolupament del qual el professorat ha de propiciar activitats que contribueixin al desenvolupament integral del nen, i crear un clima de seguretat i afecte, imprescindible en aquestes edats per al desenvolupament del procés d'ensenyament i aprenentatge.